

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1986

ЧЫЛАҢ

октябрь

1

среда

№ 230 (13230)

1925 чылда

учуралган, өртүз 3 көпөк.

М. С. ГОРБАЧЕВ БИЛЕ
Р. РЕЙГАННЫҢ АМ БОЛУР
УЖУРАЖЫШКЫНЫҢ
ДУГЛАЙЫНДА

СЭКП-ТН-ның Чыгыш секторун М. С. Горбачев биле АКШ-тың Президентин Р. Рейган чеди алынган дугуракта 1986 чылдың октябрь 11-12-де Рейкьявик хоорайга (Исландия) ужурашты. Ужуражышкыны дугуракта сыйлаш М. С. Горбачев аккари болган Р. Рейган күлүк алаш. М. С. Горбачевтук АКШ-ка баарына белетиле алдыр ук ужуражышкыны чорудуп турар. 1985 чылдың ноябрьда Исландияга ол дугайын дугурашкан.

СССР болган АКШ Рейкьявикте ужуражышкыны арттыр аргыны болганга белетиле Исландияга чалаатка өрттө четтарешки илереткелер.

ОРГКОМИТЕТ ТУРГУСКАН

Совет хой-инициатива, инициатива-биле база СЭКП-нин XXVII съездининг деп-ленин салгалары дугурактар Дыйын болган күн-ажылдың доочуларынның бүгү-ажылды организационну тургузар дугайында шийтирине хүлээп алган.

Организацыйа комитетти тургузган СЭКП ТН-ның секретары Г. П. Рауковски-ни оргкомитеттин даргасына бадылаан.

Оргкомитет Москвада Го-голь булузырның 4 дугазар бажыкында туруп турар.

ЧУРТУВУСТУҢ ДЕЛГЕМНЕРИНДЕ

ТЫЛЫШ. Чымыл иткел-ленин профпарткомитетти сеп-телени Тыванын электри-калыга дерг-хереселде-рининг заводунуң стеновал-лары болган чурттарын илгит сүт чокка артыр-баш. «Синтезотомомонтаж» ор-ганизациясы тускай ортомно-ленин Хүмү аймактаан, хүн бүрүзүлде 60 муң тире-литр сүткү 60 градус чедир илгиткен берип турарлар. Он илгит беш чылда эргеле-ленин коллективни Хүмге ам-ла-ныи түс тире батареаларын кожар, а мезонин турт-кыларынга, сад болган ого-роо өстүрүкчүленин азын-кани муң бичи коллектив-дарын бүдүрүп турар.

ОРДЖОННИК. «Спирт» дээр автоматын чар херес-селдер нота өстүр телин-цаларга, чекер өстүр ор-дженералар, селекция тели-ринге болган биохимияларга таарымчалыг микролампа-ты тургузуп турар. Орджи-ониксенин прибор тузунуң заводунда ону боду-биле бу-дуруп агааш. Он херек-кылерге оларын баштайы бодурун чорудуп бөр. Чору-лар чегерини — Чыгыш, Сибир, Ирак, Чоюн чүс-Час хересел амыг уел-ажылга турар телинчалар тырмакчыларынды ийи ка-тан акони электростанцияны чарылар.

ЛОЗОВАЯ. (Харыкыс об-ласть). Лозовая районда хуу транспорт эленинге бешке күдүн алырмын оруу алы-кырылган. Кызыл түдү са-дын алыр-биле, автомобиль

алдыр он-он километр чедир район тунуке барбас апар-ган. Бениниги, маслоу олар боттарынның сууларынга-ла сарын ап болуурлар. Ачы-дуза чегерининг илгит херек-кылеринде алыр-баш. «Синтезотомомонтаж» ор-ганизациясы тускай ортомно-ленин Хүмү аймактаан, хүн бүрүзүлде 60 муң тире-литр сүткү 60 градус чедир илгиткен берип турарлар. Он илгит беш чылда эргеле-ленин коллективни Хүмге ам-ла-ныи түс тире батареаларын кожар, а мезонин турт-кыларынга, сад болган ого-роо өстүрүкчүленин азын-кани муң бичи коллектив-дарын бүдүрүп турар.

ТУЛА. Паласкиинг сеп-теленин бодурун илгиткен мид чегин бодурун агааш. Илгид арга бодурун со-сеткини, Хосталы берип күт-келери мал ажылдын херек-кылеринге ажилган турар. За-воудун чар продукцияны «Паласкии» болган «Най-мис» совхозтарын, Сафонов аттыг кохалотун болган об-ластын илгид ажил-агил-ленин дугуракта станциянын фер-маларына шенер көргөн. Мал семитерин болган сүт алырмын нотада кутул-ган алган. Мал теми белек-кы-рини, технологины област-кы заводтарында база ажилган турар.

ТАШКЕНТ. Узбекстан-кы Ортомно асылыны-кы ортомноленин сал-ла-ланы чар техниктиг: ажил-агил-ленин чег херек-кы-ларын азын бөдүр арга-нын берип турар. Оларын кылым тургускан дугуракта херексели ботталышкы-ныи 80 чедир хуууу ары-лар арганы берип турар. Ол шакта дерг-беш тонна херек-кы арылган турар.

(СЭТА).

Мал чеминиң белеткелу

БҮРҮН АЖААТТЫҢ АН

Каз-Хем районун «Совет Тыва» совхозунун Баян-Кол-да бот-оруга-чарыгалыг комсомолу-аниматорын мал чегин белеткээр бригаданы мал чыгыт онааланын ажил-агил-ленин бодурун 2500 тонна септен белеткээр план-ныи тургаш. 2584 тонна, 3800 тонна кукурузынның пана-нын 4725 тонна кылдыр күт-сеткен.

Мал чегин белеткээрине кукуруза комбайнларын башкарыкчылары Алексей Натпиг, Владимир Дандар, казакчы-слесарь Григорий Лола, механикаторлар Прес-оол Хепчи, Самбуу Салык олар илгиткен ажилга хүн нормалын доктаама-ажыр күтсөдүн келгенин бри-гадир коммунет Александр Дакла мактап чугаалар.

Ногаа массамы ховудан дажылап, ону хумагалан ажаан адырныг совхозтун илгиткениге улуг дузаны Кызылдың агролетпуранто-тарис-2-ини ховун чалаачы Очур-оол Шуугууа уурткан 9 акчи составтыг чалаачылар бригаданы чедиреп. Оларынч

арзында хүн нормалын ажил-агил-ленин чегин хүтүлгүн чылап чалаан чалаачылар азын эвес. Оларга Сергей Тимофеев, Роман Монгуш, Иван Физин, Очур-оол Шу-уу болган өскелер-ла ха-мааржы. Чалаачыларын ажилга, тургустарыга бүгү байдалы чурттарын. Дыгга-ныи, уулар чегерини деген. Нултурдуг ажилга-агил-ленин доктаамап ортомноленин тур-гар. Азын-теи талаа-биле халдырыга ак. Социалист чарытын түнелени беш хо-нустан үндүрүп, материялды болган моральдыг дегинче, ни совхозтун дирекцияны чо-рудун келгенин түнелени де күсүк ажилдарын бригада хуусаанында эрте дооскан.

Комсомолу — аниматорын бригаданы ам саан ажаал-дагыче кирген. Он-биле чегерелертиг ыракы малчы, парник колларынга мал чегин ортомноленин соопту-шаны, совхозта чарыгалыг күсүк ажилдарын доосар-ныи палатич он ховуула илгиткен киржи турар.

К. НАТПИГ-ООЛ.

Эш Х. Л. Даржааны
Тыва АССР-нин Ортектар
талаа-биле күрүне
комитетинин даргасы
албан-хүлээлгезин де н
хостаар дугайында

Тыва АССР-нин Дээди
Советинин
Президиумунун
Чарлыи

Тыва АССР-нин Дээди Со-ветинин Президиумунун доктаалыры бола:

Эш Херек Ловсанович Даржааны тусканын үн-дү-күзүлде Тыва АССР-нин Ортектар талаа-биле күрүне комитетинин дарганы албан-хүлээлгезин-ден хостаар.

Тыва АССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Дарганы Ч. Л. ОНДАР.
Тыва АССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Секретары Н. БОМДУ.
Кызыл хоорун 1986 чылдың сентябрь 30,

ХҮЛЭЭЛГЕ АЖЫР КУУСЕТТИҢГЕН, ТАРАА АЖААЛДАЗЫ УЛАМЧЫЛАП ТУРАР

Куш-ажылчы алдарның тугу

«Шин» голун бөгүн КУШ-АЖЫЛЧЫ АЛДАР ТУГУН Сүт-Хөл районда Кара Маркс аттыг совхоз-кохун дугу ажааладыла илгиткен киржи турар кохун комбайнер БО-НУК ОНДАРГА турса-каады каадрат.

Ол «Енисей-1200» марка-лыг комбайн-биле тарал-ды дорт кестирип, хүн үлүн доктаама 130-160 хуу күтсөдүн, комбайнер-лер ортудунга организаци-онна социалист чарык-каа бирги чегин элелер тур-ар.

СЭКП-нин XXII съездин аттыг совхозтун Бора-Будак ховуунда Берей Сат брига-дыны механизаторынның № 2 хову-трактор бригаданы тарал култураларын 2785 гектары чыгыр болган дорт кестирип, барык доосар-неде берген. Бригадын ком-байнери 200 гектар чегин чиге-таралын, 180 гектар

ЭДЕ ДЕРЭЭШ...

«Искра» совхозтун чер ажилдары бүгү күжү ажилга ажилалыче мөөн-дүн. Илгиткениге совхоз бо чымыл 3832 гектар шалду-тарын култураларын ажаал-алдыр планнуг.

Былшын таралын хей алы-барын тупканын бары-лаалды, ажилын пазылар-ын ала тургузуп, бүгү бир техниканын, эле дергил-кенин кылган. Чуге дие

совхоз үнтен нотаан өзүм, чер-чеге-биле чымылган сеп, тавычаларда ол тарал чүлзе комбайнерлеринг бодж мер-тедиленин эвес, чарын тех-никанын да дергиле баш ил-төр. Техника паркы эвес-ле дергиле хүтүлгү чымы-лын дык кызыр.

Шугу чымылган таралын келгениге чымыл амыр кыл-дыр ала дергил бистерин ажилгап турар. Кан демар-

СЕСЕГЕДЕ ХАЙНЫККАН ИИ

Сүт-Хөл районда Кара Маркс аттыг совхозтун Сесе-ге ховуу таралын ховулар-нын бирокон. Чык каалаш-кыныг, өзүм чымы уелерде бешке совхоз Сесегеден аки дугурун өстүрүп ан, кү-рүне чымы күтсөдүн кел-ген. Партияны XXVII съез-дининг шийтирлерин амы-дырлаа медиянын бот-талырыр он илгит беш чыл-дын пазыны онаалдарын ажил-агил-ленин сарыган салган совхозтун таралын-ны бо чымы багыт эвес дугу-жүтү өстүргөн. Сесегенин № 1 бот-оруга-чарыгалыг хову-трактор бригаданы (бригадир Байан-оол Он-дар) чымылган 534, ары-нын 330, чиге-таралын 30, су-лазы 80 гектар шолдерге та-

раза.

Совхозтун кол агроному анык специалист М. А. Ха-бовичин дугурулган-биле ажил-агил-ленин чер ажил-агил-ленин таралын бот үнүш-тер-биле демиседи чорудуп, кызымалкан ажил-агил-ленин түнелени Сесеге ховуула таралын өзүм мурунда чыдырты дегенерге аки, бажы чегир болган.

Бо дугунерге, Сесеге хову-зунда дугу ажааладыла ил-гиткен. СКД-6 марканын ийи, «Енисей-1200» марканын ийи, СКД-5 марканын үч комбайн чалагы бичкан та-рамын дорт кестирип, ту-рушкун чок ажилдан турар. Совхозтун кол ажилдери, анык специалист Алексей

ТӨП ШАНЧЕ ЧОРУТКАН

арбайлы кестирген, 400 ажил-тонна дугуру совхозтун төп шийтир чоруткан.

Ажил-агил-ленин комбайнер-лери Инал Дошак, Чалов, Ховалыг, Ланжык Алдын хуу нормалын доктаама 175-240

хуу күтсөдүн, хүнүн маа-дарлары бодун шыгарар ту-рар. Оларга совхозтун күш-ажылчы алдыр тузун турса-каады, каш улаа өндүрүп. Совхоз илгиткен-биле 2785 гектар чегин тарал култураларын ажаал амыр ужу-р-

луг. Илгиткен-ла ажаал-адыр дугурун хүнүн 16,7 хуууу күтсөдүн алган боту-турар. Бар-да техника, киж-күжү ийи ажилга, ажилды дугурулган-биле улаанын-кыны-биле чоруткан болза, хей тарал хар аадыга чыдып каап болур.

А. ОНДАР.
Чоюн-Хемчиг район.

ҮЛҮҮН КИРИШТИРГЕННЕР

САНДАРГАЙ ШАН

— Бо турар тарал арытлаар машиналарын кайы ажилдап турарыл? — деп айтырармыга, шак эргелекчизи.

— Ужу — деп, харылай тыртып кааш, хая көргөш, башы чоруту. Ам каткарар, он соодадан чегеш.

— Мында он өске каядыг техника ажиллап турарыл? — деп баа айтырдым.

— Тараа чүдүрүп ийи маши-на — дээш, баа-ла чоруту. Барыны-Хемчиг районун «Хемчик» совхозунун төп ший-тининг эргелекчиси О. С. Хер-тек-биле бистин аравыкча чуга-шак мындагы байдалга эрт-кен.

Оң чылдагыны — шийин байдалында болган ааж. Хей келип ажил дорт адалага (ийи эселер берген) тарал, дээшкелеринде эмге-тичкен оббак-пиректеринг, бир-бир көрүгө, каттыган-лаа ыткан салгытларар скелдтар, илгит-кенин шакка берген тургу-лаар тарал арытлаар, чүдүрү-

машиналар болган өске-лаа чегереп каракка доран кел-дир. Кыдыг-да ажил чок, ажаа турар чүдүлү «барааны чагай» даяжир болгай бис. А мында, шийин бир талаада, ам ажаа-ла өнгөйп, шаарара берген турар тарал арытлаар, кургалар тарал агрегатын көрүгө, чагай боту деп күтү-лаа чок, хары-лаа чаржы-чиг. Шак эргелекчизиня чуга-зы-биле алыр, ону ийи чыл бурунгап кылган. Ажаа ийи-ле машина сула урул-ланын соода, ол үрелен, ол хейлер септеттиниз.

Совхозтун хову-трактор бри-гаданын бригадир Кош-оол Комбуевич Саат ажаа даяма-рыштыр мында дая:

Эрткен чокку чылдарга бистин бо чеге мында чы-гай тарал үнүшүл тектар чер бүдүрүлгөн ортумаа биле 11,5-12 гектар дугурун ажаал ап тур бис. А чамдык чегерини дугуру 20-даа гектар чедип тур. Илгиткен-

Кызыл районда «Тивеле» совхозтун тарал ажааладыла ажиллап турар № 2 мезо-наалаттыглан отрамдын кохун комбайнерлеринг бир-роон Алексей Ооржак хүн үлүн доктаама 150-200 хуу күтсөдүн келген. Ол илгит бодурун кызымалкан күш-ажылчы дээш Уаустарын-ныи пазыны ботталган Бад-Хөл Кызыл-оолдун болган ком-байнерлер Кызыл-оол Лоонду-тун, Аккур-оол Саяныг, Ат-тыр-оол Туматтыг ажилга ба-ла мактаалыг. Совхоз күрү-не тарал дугурап пазын та-лыктын күтсөдүн. Он күт-сөдүрине оларынч угу-хуу-зу улуг болган.

ЧУРУКТА: муракчы меха-никаторлар К. Бад-Хөл бол-ган К. Лоондун.

Сөз болган фотоу В. ПИ-ВОВАРОВТУУ.

+++

САНДАРГАЙ ШАН

Былал-лаа улаа-дараа дугуру тарал-анын шугууу таралын ажил, саарыны дык-ла бер-ге. Техника баа чегиреш. Ша-нда ажаа турар тарал арытлаар, чүдүрүп өске-лаа машиналар бар. Оларынч чаманыннын заводтан келген хейлер барык ажилдаанын илгиткенин чугаалады. Олар баа-ла совхозтун уду-рулгаларын ажил-агил-ленин эвес чорутуун, херектерин бот турбушаан.

Совхозтун ажил-агил-ленин бот чымы картофельни баа багай эвес дугурун өстүрүп алган. Ажил-агил-ленин ший-терини, ылыгыны Эри-Бар-лык ортумак шолканын, Ак-Доурактын автобудуру-ленин, профессионал-тех-никте чымышын коллек-тивтерининг улуг дузанын ажилыга ол кодуулаа до-луу-биле ажаал алдыган. Ажаал алдыган дугуру шанда картофель шыгаар

черде додуу-ла төп каан. Он келер наска чедир ажаа эки шыгартыны, кадагалат-кыны чыгынген. Ногаа шы-гаар черге кирген болган-ла, ол ам ажааттыган, келер үлгүгү үжү деп саанар болза жоржок. Ажаа чогуру агаар болган чымы чоругу дээш өске-лаа илгиткен херек. А мында салдыган суугулар бе-зин картофель ортуулаа, оларга чедер дээр болза, элел эвес картофель чугура базар алаар.

«Хемчик» совхозтун ша-нда байдал илгиткен-биле илгиткен. Ажаа илгиткен-биле салдыган, сарылар алаага сеп-терил, урелел чылар мемби-чигилдер болган дус баа бар. Илгиткен совхозтун удурутуучулар боттарынч төп шийинги барыл, илгид тур-густууган байдалыа бугуру ээ-бу-биле өрөгүн көрүп, чег-терини дыйр чыдылар тем-чегерин калдыг-даа, солга-ламынны чок амыр ужу-рут.

Н. БАЗЫР,
«Шийин» көрр.

